

SPRÄNGÄMNEPREKURSORER

Vägledning för hantering

2021-07-07

Innehåll

1	Inledning och bakgrund.....	4
2	Regelverk.....	4
3	Produkter som omfattas.....	4
4	Kraven på säljare.....	5
4.1	Försäljning till professionella användare och ekonomiska aktörer.....	5
4.1.1	Icke återkommande kunder.....	5
4.1.2	Återkommande kunder.....	5
4.1.3	Informationsplikt.....	5
4.1.4	Särskilt om distansförsäljning.....	6
4.2	Till enskilda.....	7
4.2.1	Begränsade produkter.....	7
4.2.2	Tillståndspliktiga produkter.....	7
4.2.2	Kontroll av enskilda.....	7
4.2.3	Särskilt om distansförsäljning.....	8
5	Krav på rapportering av misstänkta transaktioner.....	8
6	Möjliga åtgärder för internetbaserade marknadsplatser.....	9
	Bilaga kundförsäkran.....	11

1 Inledning och bakgrund

Kemikalier kan användas för en mängd skiftande områden; i industriella processer, för att producera produkter eller som ingrediens i livsmedel. Merparten av kemikalierna handlas mellan företag för helt legitima ändamål. Även utanför professionella sammanhang kan ändamålen vara legitima, till exempel för en hobby eller dylikt. Vissa kemikalier kan dock missbrukas för olaglig tillverkning av hemmagjorda sprängämnen.

För att förhindra terrorism med hemgjorda sprängämnen har utgångsämnen till dessa, så kallade sprängämnesprekursorer, reglerats inom EU. Reglerna innebär att kontroller behöver ske vid överlåtelse av produkter som innehåller dessa ämnen. Vidare måste misstänkta transaktioner, stölder och försvinnanden rapporteras till polisen.

Denna vägledning av skapad för att ge en överblick över regelverket och hjälpa företag att uppfylla kraven som ställs. Ansvar för att reglerna efterlevs vilar alltid på det enskilda företaget. Föreningen Foder och Spannmål tar inget ansvar för fel, rättsliga eller andra konsekvenser som kan uppstå på grund av den här vägledningen. Regelverket kan också komma att ändras, vilket gör det viktigt att hålla sig uppdaterad. Det gäller även denna vägledning, som vi efter bästa förmåga strävar efter att hålla uppdaterad. Vid fel eller frågor är vi tacksamma om ni hör av er till föreningens kansli. Kontaktuppgifter finns på föreningens hemsida www.foderochspannmal.se.

2 Regelverk

Reglerna om sprängämnesprekursorer finns i EU-förordning 2019/1148. De kompletteras av den svenska lagen (2014:799) och förordningen (2014:880) om sprängämnesprekursorer. EU-kommissionen har dessutom gett ut en vägledning för hur reglerna kan genomföras i praktiken.

3 Produkter som omfattas

Reglerna omfattar produkter som innehåller följande ämnen i halter över de angivna.

- Ammoniumnitrat, mer än 45,7 viktprocent (motsvarar mer än 16 viktprocent kväve från ammoniumnitrat)
- Natrium- eller kaliumklorat, mer än 40 viktprocent
- Natrium- eller kaliumpreklorat, mer än 40 viktprocent
- Nitrometan, mer än 16 viktprocent (motsvarar mer än 12 volymprocent i bränslen för modellfarkoster)
- Salpetersyra, mer än 3 viktprocent
- Svavelsyra, mer än 15 viktprocent
- Väteperoxid, mer än 12 viktprocent

4 Kraven på säljare

Vilka krav som ställs på säljaren beror bland annat på vilken kategori av köpare det är fråga om. Det finns tre kategorier av aktörer som kan vara köpare.

- **Professionella användare.** Företag som har anledning att använda produkterna i sin legitima, yrkesmässiga verksamhet kallas professionella användare.
- **Ekonomiska aktörer.** Företag som tillhandahåller produkten på marknaden men inte använder den kallas ekonomiska aktörer.
- **Enskilda.** Som enskild avses alla personer och företag som inte är professionella användare eller ekonomiska aktörer.

4.1 Försäljning till professionella användare och ekonomiska aktörer

4.1.1 Icke återkommande kunder

Vid försäljning till professionella användare och ekonomiska aktörer ska du som säljare, för varje transaktion med begränsade produkter, begära följande information.

- Identitetsbevis för personen som företräder företaget.
- Företagets namn, adress och organisationsnummer.
- Företagets verksamhet och användning av produkten.

Du ska spara dessa uppgifter i 18 månader från det att transaktionen ägde rum och kunna uppvisa dem vid tillsyn och om polisen begär det.

4.1.2 Återkommande kunder

För återkommande kunder kan kontrollen göras en gång per år, förutsatt att ordern är väsentligen densamma varje gång. En mall för återkommande kundkontroller finns i bilaga IV till EU-förordningen och återfinns även på sista sidan i denna vägledning. Det finns inga formkrav för hur kundkontrollen ska se ut, men den måste uppfylla de krav som finns i förordningen.

4.1.3 Informationsplikt

Du måste även upplysa den du säljer till om begränsningen, exempelvis i produktens säkerhetsdatablad eller i annan produktinformation. För kunder inom Sverige kan det ske genom till exempel följande text.

Enskildas förvärv, införsel, innehav och användning av denna produkt omfattas av restriktioner enligt förordning (EU) 2019/1148. Alla misstänkta transaktioner och betydande stölder och försvinnanden ska rapporteras till polisen.

4.1.4 Särskilt om distansförsäljning

Ekonomiska aktörer rekommenderas att använda den kundförsäkran som finns i bilaga IV till förordningen och i slutet av denna vägledning för att begära den nödvändiga informationen från professionella användare eller ekonomiska aktörer, för att kontrollera att den potentiella kunden faktiskt är en professionell användare eller en annan ekonomisk aktör.

Ekonomiska aktörer rekommenderas också att begära en skannad kopia av kundens identitetsbevis, så att denna information kan kontrolleras så tidigt som möjligt, till exempel innan transaktionen slutförs, men senast innan leveransen av sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner.

Kommissionen har en [särskild webbplats](#) där företag och organisationer kan få reda på vad de bör göra för att följa EU:s dataskyddsregler. I Sverige är Integritetsskyddsmyndigheten, IMY, före detta Datainspektionen, tillsynsmyndighet för dataskyddsreglerna. Vägledningar för personuppgiftshantering finns också på www.imy.se.

Identitetsbeviset kan kontrolleras personligen vid leverans eller på annat sätt, till exempel genom de mekanismer som föreskrivs i förordning (EU) 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster. Det är viktigt att notera att kontrollansvaret ligger kvar hos den ekonomiska aktören, även om leverantören har instruerats att kontrollera dokumentet. Det faktum att identitetsbeviset har kontrollerats och hur det gick till måste dokumenteras.

Enligt förordningen ska ekonomiska aktörer, vid försäljning till en professionell användare eller en annan ekonomisk aktör, begära identitetsbevis för den person som är behörig att företräda den potentiella kunden. Förordningen förklarar också att identifiering av alla aktörer i distributionskedjan och alla kunder krävs, oavsett om de är enskilda, professionella användare eller ekonomiska aktörer. Det rekommenderas också att man begär ett mottagningsbevis för sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner och en identifierbar underskrift av den person som agerar på kundens vägnar för att det ska gå att identifiera alla aktörer i distributionskedjan.

Åtgärder som den ekonomiska aktören bör vidta

Be kunden att fylla i kundförsäkran och lämna en skannad kopia av sitt identitetsbevis (eller kontrollera identitetsbeviset elektroniskt).

Kontrollera om den person som köper varorna har behörighet att köpa sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner på ett företags eller en institutions vägnar.

Kontrollera att den produkt som köps motsvarar informationen på kundförsäkran avseende ämne, koncentration och mängd.

Bedöm om den avsedda användningen är förenlig med den potentiella kundens näringsverksamhet, affärsverksamhet eller yrke. Om den inte är det bör transaktionen, eller försöket därtill, rapporteras som en misstänkt transaktion och kan vägras.

Kontrollera om den person som tar emot varorna har behörighet att ta emot sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner på ett företags eller en institutions vägnar.

4.2 Till enskilda

För privatpersoner och andra enskilda gäller förbud för vissa begränsade produkter och krav på tillstånd för andra produkter.

4.2.1 Begränsade produkter

Produkter som innehåller följande ämnen i högre halt än angivet får inte säljas till enskilda.

- Ammoniumnitrat, mer än 45,7 viktprocent (motsvarar mer än 16 viktprocent kväve från ammoniumnitrat)
- Natrium- eller kaliumklorat, mer än 40 viktprocent
- Natrium- eller kaliumperklorat, mer än 40 viktprocent
- Svavelsyra, mer än 40 viktprocent
- Väteperoxid, mer än 35 viktprocent

4.2.2 Tillståndspliktiga produkter

Enskilda måste ha tillstånd för att få köpa produkter som innehåller följande ämnen i högre halt än angivet.

- Nitrometan, mer än 16 viktprocent (motsvarar 12 volymprocent nitrometan i bränsleblandningar för modellfarkoster)
- Salpetersyra, mer än 3 viktprocent
- Svavelsyra, mer än 15 viktprocent
- Väteperoxid, mer än 12 viktprocent

Tillståndet som krävs för att en enskild ska få köpa ovanstående produkter är kostnadsfritt och söks hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

4.2.2 Kontroll av enskilda

Företag som säljer tillståndspliktiga produkter till enskilda måste begära att få se tillståndet och kundens identitetsbevis, samt anteckna hur mycket av vilken produkt som sålts på tillståndet.

Uppgifter om köparen (namn och person- eller passnummer), tillståndets nummer (MSB:s

ärendenummer), datum, produktens namn och såld mängd ska sparas i 18 månader. Dessa ska kunna uppvisas vid tillsyn eller om polisen begär det.

4.2.3 Särskilt om distansförsäljning

Ekonomiska aktörer rekommenderas begära en skannad kopia av kundens tillstånd och identitetsbevis, så att de kan kontrollera denna information så tidigt som möjligt, till exempel innan transaktionen slutförs, men senast innan leveransen av sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner. Ekonomiska aktörer behöver inte behålla en kopia av tillståndet, men de får göra det i enlighet med tillämplig dataskyddslagstiftning.

Identitetsbeviset kan kontrolleras personligen vid leverans eller på annat sätt, till exempel genom de mekanismer som föreskrivs i förordning (EU) 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster. Kontrollansvaret ligger kvar hos den ekonomiska aktören även om leverantören har instruerats att kontrollera dokumentet. Det faktum att tillståndet och identitetsbeviset har kontrollerats och hur det gick till måste dokumenteras.

Transaktionen skulle kunna registreras på tillståndet vid leverans. I så fall bör den ekonomiska aktören instruera leverantören därefter.

Åtgärder som den ekonomiska aktören bör vidta

- Be kunden att lämna en skannad kopia av sitt tillstånd och sitt identitetsbevis (eller kontrollera identitetsbeviset elektroniskt). Kontrollera att den person som innehar tillståndet är samma person som identitetsbeviset avser.
- Kontrollera att den produkt som köps motsvarar villkoren för tillståndet med avseende på ämne, koncentration och kvalitet.
- Om kunder måste registrera ett kundkonto kan de ges möjlighet att ladda upp en skannad kopia av sitt tillstånd till kontot.

Åtgärder som leverantören bör vidta innan sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner överläts.

- Kontrollera att fotot på identitetsbeviset motsvarar personen och att id-referensen motsvarar id-referensen på tillståndets framsida. Sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner bör endast ges till tillståndsinnehavaren. De får inte lämnas till någon annan person.

5 Krav på rapportering av misstänkta transaktioner

Om en kund betar sig misstänkt har säljaren rätt att neka transaktionen. Det kan handla om otydlighet kring vad produkten ska användas till, ovanliga mängder, halter eller kombinationer av produkter, ovilja att styrka identiteten eller uppgifter om eventuellt företag, eller begäran om ovanliga betalningsmetoder så som att betala större belopp kontant.

Senast och inom 24 timmar måste den misstänkta transaktionen rapporteras till polisen, även om den inte genomfördes. Uppge så många detaljer som möjligt om kunden (identitet, utseende, utmärkande drag, eventuellt fordon) och transaktionen (tidpunkt, produkt, mängd, eventuellt betalkort).

Rapporteringskravet gäller produkter som innehåller något av följande ämnen, oavsett halt.

- Aceton
- Aluminiumpulver (om produkten innehåller minst 70 viktprocent partiklar mindre än 200 µm)
- Ammoniumnitrat
- Hexamin
- Kalciumammoniumnitrat
- Kalciumnitrat
- Kaliumklorat
- Kaliumnitrat
- Kaliumperklorat
- Magnesiumnitrat
- Magnesiumpulver (om produkten innehåller minst 70 viktprocent partiklar mindre än 200 µm)
- Natriumklorat
- Natriumnitrat
- Natriumperklorat
- Nitrometan
- Salpetersyra
- Svavelsyra
- Väteperoxid

Leverantören av produkten ska upplysa om huruvida den omfattas av kravet på rapportering i exempelvis säkerhetsdatabladet och säljaren ska i sin tur upplysa andra ekonomiska aktörer på motsvarande sätt.

Rapportering ska i första hand ske via e-post till prekursor@polisen.se. Det går också att rapportera genom telefon till 114 14 eller via polisens webbplats.

6 Möjliga åtgärder för internetbaserade marknadsplatser

Internetbaserade marknadsplatser måste vidta åtgärder för att hjälpa till att säkerställa att dess användare uppfyller kontroll- och registreringskyldigheterna när de tillhandahåller sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner via marknadsplatsens tjänster. Detta krav gäller för internetbaserade marknadsplatser utöver kravet på att internetbaserade marknadsplatser måste säkerställa att berörda användare känner till sina skyldigheter.

Vid försäljning till enskilda bör ekonomiska aktörer kontrollera identitetsbeviset och tillståndet. Vid försäljning till en professionell användare eller annan ekonomisk aktör bör ekonomiska aktörer kontrollera att den potentiella kunden är en professionell användare eller en annan ekonomisk aktör, genom att begära viss information, till exempel den potentiella kundens identitetsbevis. Som en första åtgärd bör internetbaserade marknadsplatser informera den ekonomiska aktören om dessa kontrollskyldigheter, till exempel genom information när den ekonomiska aktören registrerar sig på den internetbaserade marknadsplatsen eller genom varningsmeddelanden.

Internetbaserade marknadsplatser bör utöver denna första åtgärd också vidta andra åtgärder för att hjälpa användarna att uppfylla ovan nämnda skyldigheter. Till exempel kan internetbaserade marknadsplatser erbjuda verktyg som antingen gör det omöjligt för berörda användare som tillhandahåller sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner på marknadsplatsen att kontrollera tillståndets äkthet (när ett företag säljer till konsument) eller kundförsäkrans (vid transaktioner mellan företag) och ge berörda användare enkel åtkomst till sådana dokument.

Internetbaserade marknadsplatser har inte en allmän övervakningsskyldighet att säkerställa att de berörda användarna uppfyller sina egna skyldigheter. I stället måste internetbaserade marknadsplatser hjälpa till att säkerställa att de berörda användarna uppfyller kontrollskyldigheterna. Med andra ord ligger ansvaret för kontrollen – trots skyldigheterna för internetbaserade marknadsplatser – fortfarande hos de användare som tillhandahåller reglerade sprängämnesprekursorer genom marknadsplatsens tjänster.

Bilaga kundförsäkran

KUNDFÖRSÄKRAN

Om särskild användning eller särskilda användningar av en sprängämnesprekursor som omfattas av restriktioner i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148.

Undertecknad,

Namn (kund):

Identitetshandling (nummer, utfärdande myndighet):

Behörig företrädare för:

Företag (huvudman):

Registreringsnummer för mervärdesskatt eller annat relevant registreringsnummer för företaget:

Adress:

Näringsverksamhet/affärsverksamhet/yrke:

Produktens handelsnamn	Sprängämnesprekursor som omfattas av restriktioner	CAS-nr	Mängd (kg/liter)	Koncentration	Avsedd användning:

Härmed försäkrar jag att den kommersiella produkten och det ämne eller den blandning den innehåller endast ska användas för den angivna användningen, vilken under alla förhållanden är legitim, och endast kommer att säljas eller levereras till en annan kund om vederbörande gör en liknande försäkran om användning, varvid de restriktioner som fastställs i förordning (EU) 2019/1148 för tillhandahållande till enskilda ska följas.

Underskrift:

Namn:

Befattning:

Datum: